

Vejledning og mentorskab

Titel og emne

Mesteren som karrierevejleder

Transitioner fra erhvervsuddannelse til arbejdsliv og mestres karrierevejledning

Projektdeltagere og projektansvarlig

Projektdeltagere:

Bo Klindt Poulsen og Randi Skovhus

Projektet er forankret i VIA's forskningsprogram "Vejledning og Mentorskab".

Forskningsleder og ansvarlig: Lisbeth Lunde Frederiksen, ph.d.

Formål, problemformulering og forskningsspørgsmål

Projektets formål er at undersøge mestres rolle som karrierevejledere, formelt og uformelt, i lærlinges praktikforløb og belyse, hvordan de understøtter lærlingens fremtidige liv i sit fag.

Forskningsspørgsmål

Hvordan ser mestre deres rolle ift. at understøtte deres elev/lærlings proces hen mod at komme til at leve det liv denne ønsker sig med sit fag? Hvad lægger de vægt på i denne sammenhæng?

Foreløbige undersøgelses spørgsmål

- Hvordan forbinder det faglige og karrierevejledning sig?
- Hvilke billeder af det at være faglært inden for det pågældende fag har mesteren? Hvordan får disse plads i hverdagen ift. samspillet med lærlingen? Og hvordan kommer det til udtryk?
- Hvordan er mesteren undersøgende på elevens/lærlingens forestillinger, ønsker og perspektiver?
- Er mesteren optaget af ift. at skabe en god overgang for lærlingen mellem uddannelse og arbejdsliv? Og hvordan?
- Hvordan spiller erhvervsuddannelserne en rolle for mesterens karrierevejledningsperspektiver (at mesteren ser sig selv som en der skal bidrage med dette perspektiv og ikke kun det faglige)?
- Hvornår og hvordan finder mesteren det relevant med disse perspektiver og drøftelser? Og hvordan udspiller det sig?

Vejledning og mentorskab

Baggrund for projektet

Der er forskellig forskning inden for praktikvejledningsområdet fx på erhvervsuddannelserne. Dette har ofte fokus på fastholdelse i uddannelsen og på hvordan lærlingen bliver en dygtig faglært. Der er i forskningen mindre fokus på mesterens betydning for at understøtte lærlingenes overgang fra erhvervsuddannelse til arbejdsliv. Dette kan forstås som et karrierevejledningsforhold, hvor lærling og mester i samspil overvejer og potentielt forbinder den specifikke uddannelse med bredere refleksioner over hvordan man kan leve sit liv – at skabe sammenhæng mellem liv, læring og arbejde efter endt uddannelse.

Det er vores antagelse at der formelt og uformelt indgår karrierevejledningsperspektiver i mester-lærlinge forholdet med henblik på at understøtte lærlingens overgang fra uddannelse til arbejde. Vi er nysgerrige på hvad mestrene lægger vægt i denne sammenhæng.

Mesterlære har siden middelalderen været udgangspunktet for håndværksuddannelser i Danmark. Den unge møder et fag gennem observation og oplæring af en erfaren voksen i det pågældende fag, en mester. Siden lærlingeloven i 1956 har mesterlæren været rammesat som en såkaldt vekseluddannelse, hvor opholdet hos en mester har skullet suppleres med skoleophold, fra 1977 med en decideret erhvervsfaglig grunduddannelse. Reformen af specielt skoledelen af vekseluddannelserne i 1990'erne, 00'erne og 10'erne - senest erhvervsuddannelsesreformen i 2014 - har haft særligt fokus på udvikling af faglige kompetencer på erhvervsskolerne. (Juil, 2016).

Imidlertid har de seneste års udvikling mod større vægt på skoledelen af erhvervsuddannelsernes vekselssystem også fostret ny interesse og revitalisering af mesterlæren, særligt i et forsøg på at imødekomme (potentielle) elever der kunne være skoletrætte eller på andre måder udfordret af rammerne i en klassisk uddannelsesinstitution. Det ses fx med indførelsen af "Ny mesterlære" i 2006 (UVM, 2007), hvor unge igen fik muligheden for at afløse dele af erhvervsuddannelsens grundforløb i praktik hos en mester.

Også i litteraturen har mesterlære-begrebet oplevet ny interesse og en opblomstring ud over erhvervsuddannelsesfeltet i beslægtede temaer som situeret læring og praksisfællesskaber (Lave & Wenger, 1991) og praksislæring - i forhold til professionsuddannelser (Pedersen & Bjerre, 2005); ikke mindst for at adressere det såkaldte praksischock i overgangen fra uddannelse til job (Nielsen & Kvale, 1999). Ligeledes peger Nielsen og Kvale (1999) på uddannelses- og professionsverdens optagethed af begreber som 'tavs viden', 'praktisk viden' og 'lokal viden' som eksempler på temaer, der lader sig adressere af mesterlære. Bisgaard (2018) undersøger praktikforløb i vekseluddannelser (erhvervs-, erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser). Han undersøger, hvilken didaktisk praksis der styrker lærlingenes og studerendes engagement og læring, når de er i praktik (Bisgaard, 2018).

I nyere litteratur om mesterlære er der fokus på, at processerne i mesterlære ikke blot handler om læring og tilegnelse af konkrete færdigheder, men at en integreret del af processerne handler om 'identifikation med de

Vejledning og mentorskab

faglige normer, som mester repræsenterer' (Nielsen & Kvale, 1999). På den måde handler et mesterlæreforløb både om læring og identitet - som ligeledes er titlen på Lene Tanggaards ph.d.-afhandling fra 2004. Heri peger hun bl.a. på, hvordan identitetsudviklingen hos de lærlinge, hun har observeret og interviewet, først og fremmest (og af dem selv) bliver koblet til mesterlærens praksisforhold i en sådan grad, at også når de går på skole, har praktikstedet som referencepunkt: 'Elevfællesskabets referencepunkt er tydeligvis oplevelser i de forskellige praktikvirksomheder, og det viser, at eleverne opsøger fællesskaber, hvor de bliver set og kan se sig selv som lærlinge på skolen.' (Tanggaard, 2004, s. 117, vores fremhævning).

Tanggaard viser endvidere, hvordan identifikationen af sig selv som lærling, dvs. i et forhold til en mester og en praksis, er koblet med en identitetsudvikling fra barn til voksen, fra skoleliv til voksenliv, både pga. de rammer for hverdagen som praktikken stiller op med andre møder- og dagsrytmer, og pga. det voksenfællesskab man typisk som lærling bliver en del af og socialiseres ind i gennem arbejdsfællesskabet. (Tanggaard, 2004).

Dette peger på, at man som lærling i praktikken hos en mester ikke kun dygtiggør sig i forhold til fagets konkrete udøvelse i praksis - at lave gode svejsninger, at kunne håndtere legeringen i sauce hollandaise, at være sikker i blandingsforholdet af farver - men også mødes med, socialiseres ind i, forholder sig til, optager og/eller afviser en kultur med en lang række normativer om, hvordan man lever sit liv som maler, tømrer eller kok; hvordan man udøver sit fag, hvordan man indgår i faglige fællesskaber og hvordan man kan ønske at udvikle sig med sit fag.

Hvor dette forhold i litteraturen primært behandles som et læringsanliggende, knyttet til de læreprocesser som er særegne for mesterlæreforhold og praksislæring, ønsker vi at behandle dette perspektiv som et karrierevejledningsanliggende. Det betyder ikke en fraskrivelse af læringsperspektivet, det er et endog meget væsentligt fundament for karrierevejledningen, men vi vil med denne undersøgelse lægge mindre vægt på konkrete læringsprocesser i praktikken og i stedet fokusere på sammenhængen mellem liv, læring og arbejde med udgangspunkt i Haugs, Hooleys, Kettunens og Thomsens definition af karrierevejledning i de nordiske lande: 'Career guidance supports individuals and groups to discover more about work, leisure and learning and to consider their place in the world and plan for their future. (...) It empowers individuals and groups to struggle within the world as it is and to imagine the world as it could be.' (Haug, Hooley, Kettunen & Thomsen, 2020, s. 3).

Endvidere vil vi med undersøgelsen vende perspektivet på karrierevejlednings- og læringsprocessen i relationen mellem mester og lærling. Hvor litteraturen i meget høj grad har fokus på at undersøge og kvalificere de unges lære- og identitetsprocesser (Tanggaard, 2004; Nielsen & Kvale, 1999; Elmholdt & Winsløv, 1999, Aarkrog, 2003; Lerche Mørck, 2003, Wilbrandt, 2003), har det vist sig vanskeligt at finde litteratur, der undersøger processen fra mestrenes perspektiv: hvad er det for en (fag-)identitet mestrene gerne vil formidle ind i læringsforholdet? Hvilken sammenhæng mellem arbejde, liv og læring?

Vejledning og mentorskab

Nistrup og Larsen (2015) har undersøgt talentudvikling i erhvervsuddannelserne og opregner flere uddannelsesaktører, herunder mestres, bud på, hvad talent er hos en lærling/erhvervsskoleelev. Fokus her er personlige og sociale kompetencer, og der opregnes kompetencer som 'vilje, motivation, engagement, overblik, social kompetence og nytænkning' (Nistrup & Larsen, 2015, s. 160). Perspektivet på, hvad der konstituerer talent hos en lærling er bestemt et bidrag til forståelsen af mestres karrierevejledning, idet man her må formode at få sat ord på, hvad der ud fra forskellige mestres perspektiv er særlig godt at tillægge sig, hvis man skal udvikle sig i og med sit fag. Det er imidlertid et ganske specialiseret perspektiv, idet der kun ses på talent og ikke på de mange andre forhold, der udgør det at praktisere og leve et liv med sit fag.

Projektet 'Udvikling af erhvervsuddannelsernes praktikværter kompetencer i ungevejledningen' (2009) undersøger den vejledning der finder sted i praktikperioderne mhp. at styrke praktikværternes vejledningsfaglige kompetencer. Her er en særlig optagethed at komme tættere på den vejledning der rækker ud over den faglige oplæring (p. 120). Forfatterne finder at nogle mestre fremhæver at det er vigtigt at eleverne udvikler faglig stolthed 'der åbner til muligheder såvel i forhold til at positionere sig internt i virksomheden, som udadtil i forbindelse med videreuddannelse eller positionering i en anden virksomhed' ligesom fagstolthed kan overskride en snæver fagidentitet og udgøre potentialet til en orientering mod andre karrieremuligheder (p. 172).

Fagstolthed kan endvidere være et værn mod den boglige verdens dominans (p. 173). Afsluttende fremhæves 'at den "gode" oplærer befordrer et godt fundament for den unges uddannelse, men også for den unges videre liv. Vi hører ikke generelt, at den fremadrettede karrierevejledning er på tale hos oplærerne, men grundlaget for en sådan vejledning og en karriereudvikling synes at blive etableret i en praktik understøttet af det, vi her kalder "ungdoms- og livsvejledning"' (Larsen, Buhl & Piil Hansen (2009, p. 174). Forfatterne peger her på et potentiale ift. at mestres vejledning rækker ud over det fagfaglige og også tager form som karrierevejledning - hvad vi med nærværende undersøgelse netop er optaget af.

Hvitved undersøger erhvervsskoleelevers og -læreres forståelser og vurdering af elevattituder på hhv. frisør-, mekaniker- og bygningsmaleruddannelsen. Hun viser, at passende attituder og ikke bare faglige kvalifikationer er afgørende for elevens chancer for at gennemføre en uddannelse, da attituder har betydning for i hvilket omfang lærerne genkender eleverne som potentielle fagudøvere. Lærernes attitudekrav beror i høj grad på, hvordan lærerne tolker mestrenes krav til eleverne (Hvitved, 2014). Hvitved undersøger ikke mestres forståelser.

I kortlægningen af litteratur på området har vi også gennemgået litteratur for en anden målgruppe hvor der anvendes praktik, nemlig skoleelever i erhvervspraktik. Dette for at undersøge om der i denne litteratur er fokus på praktikværternes begrundelser. Gennemgangen præsenteres nedenfor og som det fremgår af denne finder vi heller ikke her en optagethed af praktikværternes begrundelser.

Vejledning og mentorskab

I litteraturen er der fokus på med hvilke formål der anvendes erhvervspraktik og hvilke udbytter det kan have for skoleeleverne at være i erhvervspraktik i løbet af deres skolegang (Gatsby Charitable Foundation, 2014; Hatcher & Gallais, 2008; Larsen et al., 2011; Mann, 2012; Mann & Dawkins, 2014; Plant, 2020; Shilling, 1987; Waller et al., 2014; Watts, 1996, p. 235). Endvidere der er i litteraturen en optagethed af efter hvilke principper eleverne skal fordeles i virksomheder i forbindelse med praktik - frit valg eller placering - og fordele og ulemper i denne forbindelse (Hatcher & Gallais, 2008; Mann & Dawkins, 2014; Miller, 1991; Waller et al., 2014; Watts, 1996). Og om eleverne skal i praktik individuelt eller i grupper og forskellige læringsudbytter heraf (Plant, 2020).

Et andet fokusområde er, hvorvidt erhvervspraktikken står som en isoleret begivenhed for eleverne eller om praktikken forberedes og bearbejdes (Shilling, 1987; Skovhus, 2018) og den tidsmæssige placering i elevens skoleforløb (Klindt Poulsen et al., 2016; Mann, 2012; Mann & Dawkins, 2014). I forskning og evalueringsarbejde undersøges endvidere skoleelevers syn på erhvervspraktik (Buland et al., 2014; Danmarks Evalueringsinstitut, 2016; Juul & Pless, 2015; Mann, 2012; Messer, 2018; Pless & Katznelson, 2005).

Som det fremgår er der i den forskningslitteratur vi har gennemgået omkring den yngre målgruppe ikke fokus på praktikværterens begrundelser for at åbne og byde skoleelever indenfor og på praktikværternes tanker omkring hvad der er vigtigt for skoleeleverne at få med fra forløbet.

Der synes altså at mangle viden i litteraturen om mestres formelle og uformelle karrierevejledning af lærlinge, særlig med fokus på mestrenes perspektiver, forståelser og begrundelser.

Relevans

Praktik udgør en stor og vigtig del af erhvervsuddannelserne og mestrene spiller selvsagt en stor rolle for praktikforløb og elever/lærlinge. Med projektet får vi indsigt i mesteres overvejelser, forståelser og begrundelser omkring et tema der ikke er megen forskningsmæssig viden om.

Den viden projektet skaber om mestres perspektiver på og begrundelser omkring karrierevejledning i praktik kan bidrage til at forbedre praktikvejledningen af elever/lærlinge i erhvervsuddannelserne, udvikle samarbejdet mellem praktikvirksomhed og erhvervsskole og støtte den unges overgang mellem skole og praktik.

Projektets metodiske grundlag og forsknings-/udviklingsdesign

Projektets teoretiske afsæt er dansk-tysk kritisk psykologi. Denne har en grundlæggende forståelse af forholdet mellem individ og samfund som et dialektisk forhold, hvor det er en central ambition at gøre op med strukturblindhed og overskride individualiserende forståelser. Mennesker er qua deres praksis med til aktivt at skabe deres livsbetingelser og er samtidig bestemt af de samfundsmæssige strukturer (Holzkamp, 1979, p. 137). Centralt er forståelsen at tænkning og læring altid foregår som lokaliserede praksisser, der udspringer af individets

Vejledning og mentorskab

aktive engagement i omverdenen (Tanggaard & Szulevicz, p. 72). Når mennesker deltager og handler sammen, strukturerer de hinandens muligheder for at gøre noget og udgør på den måde hinandens betingelser (Højholt, 2005, p. 31). Med et kritisk psykologisk afsæt er vi optaget af at forstå praksis, betydning og mening fra et førstepersons perspektiv (Holzkamp, 1998; Højholt, 2005; Mørck, 1995).

Vi er med afsæt i en situeret lærings forståelse optaget af at undersøge, hvad mestre finder vigtigt at give lærlinge med ud over håndværksmæssig kunnen, dvs. 'i betydningen udvidelse af muligheder for at mestre livet og forfølge personlige optagetheder, problemstillinger og forståelser [...] læring må forstås som et socialt projekt knyttet til at skabe rådighed i sit liv' (Højholt & Røn Larsen, 2014, s. 67).

Ingolds beboerperspektiv henleder opmærksomheden på, at 'kigge på hele personens engagement/beboelse af de omgivelser, som vedkommende indgår i, og dermed kommer læring til at handle om at flytte ind i, bebo og praktisere vores omverden' (Tanggaard & Szulevicz, 2013, s. 73). Denne forståelse ligger til grund for vores optaget af at undersøge mestres forståelse af, hvordan de kan hjælpe deres lærlinge/elever med at komme til at praktisere sit fag og bebo livet med sit fag.

Projektets centrale teoretiske begreber fra den kritiske psykologi er: *Deltagelse*, som fremhæver, at man må 'forstå den enkelte persons måde at fungere og udvikle sig på ud fra det, personen er en del af og ud fra den måde, hvorpå personen tager del heri' (Dreier, 1999, p. 78). *Handlekontekst* forstået som 'en samfundsmæssigt arrangeret socio-materiel enhed på en særlig lokalitet og for bestemte, mere eller mindre skarpt afgrænsede medlemmers deltagelse i dele af samfundslivet' (Dreier, 1999, p. 79), hvor fx praktikstedet kan forstås som en handlekontekst. *Selvførelse* handler om, hvordan 'vi kommer overens med os selv – og andre' (Holzkamp, 1998, p. 4), og udvikling af selvførelse er en nødvendighed for at forholde sig til, hvordan man fører sit liv og ønsker at føre sit liv i samspil med det samfund man er en del af – og hvilke grunde man har hertil. *Standpunkt* beskriver individets stillingtagen forstået på den måde, at for at kunne orientere sig og handle må individet nå frem til personligt at tage stilling til de foreliggende muligheder, og hvordan disse relaterer sig til personens behov, interesser og anliggender. Dette er grundlaget for, at personen bliver i stand til at orientere sig og give sin deltagelse retning (Dreier, 1999, p. 80). *Rådighed over livsbetingelser* peger ind i det forhold at mennesker kan forholde sig bevidst til og forsøge at forbedre deres fælles livsbetingelser – udvide rådigheden over dem (Holzkamp-Osterkamp, 2012, s. 112). *Situeret læring* som peger ind i en forståelse af læring som en integreret del af og uadskillelig fra menneskers daglige livsførelse og engagementer (Holzkamp, 2013).

To andre centrale begreber er: *Karriere*, hvor vores afsæt er en horisontal forståelse af begrebet. Karriere er knyttet til individets bevægelse i og gennem liv, læring og arbejde. Begrebet omfatter indenfor det vejledningsfaglige område alle former for arbejde. Endvidere omfatter karriere bl.a. de værdier, den enkelte har på forskellige tidspunkter i sit liv, og som får betydning for de overvejelser, den enkelte gør sig ift. hvordan denne ønsker at leve sit liv og de valg, den enkelte står overfor, bl.a. ift. uddannelses- og arbejdsliv.

Vejledning og mentorskab

Karrierevejledning definerer vi i projektet som indsatser, der har til hensigt at støtte mennesker i at gøre sig erfaringer med og refleksioner over deres liv, læring, uddannelse og arbejde samt støtte dem i at påvirke deres liv, så det bliver, som de ønsker.

Analysestrategi

Det præsenterede teoretiske afsæt for forskningsprojektet danner grundlag for de blik, hvormed de empiriske data analyseres – og dermed for de analytiske temaer der dannes. Vi forventer at arbejde med en betingelses-, betydnings- og begrundelsesanalyse. De tre begreber er tæt forbundne og kan danne afsæt for at forstå de måder, mennesker handler på i sociale sammenhænge (Højholt, 2005a, s. 24-36; Markard, Holzkamp, & Dreier, 2004, s. 7; Thomsen, 2009, s. 78-80). Ift. praktikvejledning får vi mulighed for at undersøge, 'hvordan sociale betingelser har personlige betydninger og herigennem kan analyseres som handlebegrundelser' (Højholt, 2001, s. 83). Analyser med et sådant afsæt gør det muligt at 'lære om almene problemstillinger gennem personlige beretninger om konkrete dilemmaer' (Højholt, 20, s. 33). I nærværende sammenhæng fx fra mestre der vejleder unge der er i gang med at tage en erhvervsuddannelse.

Forskningsdesign og metodiske grundlag

Et første overordnet review af litteratur er lavet til projektbeskrivelsen og vil blive uddybet i projektets første faser.

Produktionen af empiri vil finde sted ved åbne semistrukturerede interviews med mestre der aktuelt eller for nylig har haft lærlinge/elever, og som gerne har 'nogen' erfaring med at være uddannelsesvirksomhed. Interviewet finder sted på baggrund af en interviewguide, jf. (Kvale & Brinkmann, 2015; Tanggaard & Brinkmann, 2010, pp. 37–40). Denne metode bidrager dels til et fokuseret interview, som kan gennemføres inden for den aftalte tidsramme som vi forventer bliver 60 minutter, dels til interviewernes åbenhed overfor og plads til at mestrene kan bidrage med perspektiver som ikke er indeholdt i interviewguiden. Interviewene gennemføres om muligt i den konkrete mesters virksomhed.

Interviews lydoptages og transskriberes efterfølgende.

Der udarbejdes en skabelon for kodning på baggrund af forskningsspørgsmålene.

De kodede interviews analyseres med henblik på at finde temaer der adresserer forskningsspørgsmålene.

Analyseresultaterne diskuteres.

Informanter og begrundelser for valg

Der gennemføres kvalitative, semistrukturerede interview med tre mestre fra to brancher:

- Kok
- Frisør

Vejledning og mentorskab

Vores valg af brancher er pragmatisk forstået på den måde at vi ligeså vel kunne have valgt andre brancher, og kan ende med at gøre det, hvis vi får vanskeligt ved at rekruttere informanter inden for en eller begge nævnte brancher. I den sammenhæng vil vi også nævne, at vi betragter undersøgelsen som en indledende undersøgelse forstået på den måde, at den potentielt kan give anledning til at vi fx efterfølgende fokuserer på én af brancherne og den forskellighed i forståelser og begrundelser mestre kan have inden for branche, eksempelvis knyttet til geografi.

På uddannelserne er der en forskellig kønssammensætning, hvor frisøruddannelsen er domineret af piger (jf. fx Hvitved, 2014) mens kønsfordelingen blandt kokke er mere ligelige (DR Nyheder, n.d.).

En del af de kokke der uddannes kommer til at få 'skæve' arbejdstider. Frisører kan ligeledes have sent fri på hverdage og arbejde om lørdagen.

Frisør og kok er uddannelser hvor der er tradition for at nogle udvikler deres faglige kunnen til det ypperste (Michelin stjerner og prestigefyldte saloner på Strøget) mens andre indenfor branchen bliver på 'det jævne'.

Udfordringer

På nuværende tidspunkt kan vi se en udfordring i at formulere hhv. vores indledende henvendelse omkring interview og spørgsmålene i interviewguiden så klart at mestrene forstår hvad vi mener og hvad vi er optaget af. Som det fremgår af litteraturgennemgangen ser det ikke ud til at der, i hvert fald forskningsmæssigt, har været en særlig stor optagethed af mestres karrierevejledning, men i højere grad en optagethed af hvordan mestrene og praktikken kan bidrage til faglig læring. Vi forudser derfor, at vores spørgsmål kan blive forstået ind i sidstnævnte læringsramme omkring det faglige. Vi vil ved udarbejdelse af interviewguiden være meget opmærksomme på denne udfordring. Ved hvert spørgsmål vil vi formulere nogle 'hjælpesætninger' som vi kan bringe i anvendelse hvis vi oplever at vi ikke har formuleret os tydelig nok i første omgang. Når interviewguiden er udarbejdet vil vi kvalificere den ved bl.a. at fremlægge den på et programmøde og få feedback.

Interviewguiden vil endvidere blive kvalificeret efter hvert interview med afsæt i de erfaringer vi gør os. Vi prioriterer at vi begge deltager i alle interviews, evt. på den måde at opgaven som den primære interviewer går på skift. Vi mener at de tidsmæssige ressourcer er givet godt ud. Dels fordi vi er igang med at bevæge os ind på en informantgruppe, som vi ikke har arbejdet med før, dels fordi vi kan hjælpe hinanden med at lytte til informanternes svar og formulere spørgsmål på anderledes måder, hvis vi oplever at de er uklare for informanterne.

En anden udfordring er at mestrene ikke har tænkt så meget over det vi er optaget af idet fokus fx fra erhvervsskolernes side og det eleverne/lærlingene bliver bedømt på overvejende er den faglige kunnen.

Vejledning og mentorskab

Arbejdsplan

Forår 2020	Efterår 2020	Forår 2021	Efterår 2021
Indkredsning af projektidé	Aftaler med informanter	Gennemføre interviews	Udarbejdelse af artikel til internationalt tidsskrift
Første review af litteratur	Udarbejdelse af spørgeguide til interviews	Systematisering af data	Udarbejdelse af formidlingsartikel til dansk fagblad
Udarbejdelse af projektbeskrivelse	Udvidet review af litteratur	Analyse af data	Præsentation på konference(r)
Første aftaler med informanter (udsat til efteråret 2020 pga. corona)	Gennemføre interviews	Overordnede konklusioner	
		Udarbejdelse af abstracts til relevante konferencer	

Formidling

Resultatet af undersøgelsen tænkes formidlet således:

- En forskningsartikel i fx Nordic Journal of Vocational Education and Training
- En fagligt formidlende artikel i fx Uddannelsesbladet, som er fagblad for mange erhvervsskolelærere, og/eller Vejlederen som er fagblad for karrierevejledere.

Derudover tænkes resultaterne formidlet ved den årlige konference “Aktuel vejledningsforskning” i november 2021 på Aarhus Universitet, samt på den internationale vejlederforenings (IAEVG) årlige konference i efteråret 2021.

Endelig vil formidling om projektets resultater og artikler tilgå kolleger i VIA og nationalt, der underviser på Den erhvervspædagogiske Diplommuddannelse (DEP) og på Diplommuddannelsen for Uddannelses-, Erhvervs- og Karrierevejledning (DUEK).

Vejledning og mentorskab

Litteraturliste

Bisgaard, J. (2018). *Praktikkens didaktik. Hvordan styrkes lærlinge og studerendes engagement og læring i praktik?* Aarhus Universitet.

Buland, T., Mathiesen, I. H., & Mordal, S. (2014). "Æ skjønne itj, æ våkne opp kvar dag å vil bli nå nytt æ" – Skolens rådgivning i Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag. NTNU Program for lærerutdanning.

Danmarks Evalueringsinstitut (2016). *UU-brugerundersøgelse 2016*. <https://www.uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/vejl/2016/160630-uu-brugerundersogelse-2016-rapport.pdf?la=da>

Dreier, O. (1999). Læring som ændring af personlig deltagelse i sociale kontekster. In *Mesterlære*. Hans Reitzels Forlag.

DR Nyheder. (n.d.). *Ligestilling: Se hvordan det går i din branche*. <https://www.dr.dk/nyheder/indland/ligestilling-se-hvordan-det-gaar-i-din-branche>

Elmholdt, C. & Jan-Henrik Winsløv (1999). Fra lærling til smed. In *Mesterlære - læring som social praksis* (pp. 103-113). Hans Reitzels Forlag.

Gatsby Charitable Foundation. (2014). *Good career guidance*. <http://www.gatsby.org.uk/uploads/education/reports/pdf/gatsby-sir-john-holman-good-career-guidance-2014.pdf>

Hatcher, R., & Gallais. (2008). *The work experience placements of secondary school students: widening horizons or reproducing social inequality?* Birmingham City University. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/177818.pdf>

Haug, E. H., Hooley, T., Kettunen, J. & Thomsen, R. (2020). *Career and career guidance in the Nordic countries*. Brill Sense.

Holz kamp, K. (1979). Kan der være en kritisk psykologi inden for rammerne af den marxistiske teori? In *Den kritiske psykologi* (s. 123-158). København: Rhodos.

Holz kamp, K. (1998). Daglig livsførelse som subjektvidenskabeligt grundkoncept. *Nordiske Udkast*, (2), 3-31.

Holz kamp-Osterkamp, U. (2012). Erkendelse, emotionalitet, handleevne. In *49 tekster om læring* (1st ed., s. 110-114). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Vejledning og mentorskab

- Holzkamp, K. (2013a). *Psychology from the standpoint of the subject. Selected writings of Klaus Holzökamp*. (E. Schraube & U. Osterkamp, Eds.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hvitved, L. V. (2014). Elevattituder på erhvervsuddannelserne [Institut for Uddannelse og P dagogik (DPU), Aarhus Universitet]. https://pure.au.dk/ws/files/85693956/Elevattituder_p_erhvervsuddannelserne.pdf
- Højholt, C. (2001). *Samarbejde om børns udvikling*. København: Gyldendal.
- Højholt, C. (red.) (2005). *Forældresamarbejde. Forskning i fællesskab*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Højholt, C., & Røn Larsen, M. (2014). Læring som et aspekt ved børns engagementer i hverdagslivet. In *Læring i daginstitutioner – et generobringsfors g* (1st ed., s. 64-83).
- Juul, I. (2016). Historieskrivningen om de erhvervsfaglige uddannelser. *Uddannelseshistorie*, 50, 107-125. [6].
- Juul, T. M., & Pless, M. (2015). Unges uddannelsesvalg i tal - Midtvejsrapport i forsøgs- og udviklingsprojektet 'Fremtidens Valg og Vejledning'. CEFU - Center for Ungdomsforskning. http://www.cefu.dk/media/428720/rapport_unges_uddannelsesvalg_i_tal.pdf
- Kleding Rasmussen, E. (2016, June 19). Det er blevet hipt at være møbelsnedker. *Politiken*.
- Klindt Poulsen, B., Thomsen, R., Buhl, R., & Hagmayer, I. A. (2016). Udsyn i udskolingen. KL og Danmarks Lærerforening. <http://vpt.dk/sites/default/files/2016-09/Bog%20om%20Udsyn%20i%20Udskolingen.pdf>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). Interview. *Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3rd ed.). Hans Reitzels Forlag.
- Larsen, Christensen, G., Tiftikci, N., & Nordenbo, S. E. (2011). Forskning om effekt af uddannelses- og erhvervsvejledning. Et systematisk review. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, Aarhus University.
- Larsen, J., Buhl, R., & P il Hansen, M. (2009). Udvikling af erhvervsuddannelsernes praktikv rterers kompetencer i ungdomsvejledningen. In *6 belysninger af vejledning - brydninger, forståelser & praksis* (pp. 120–179). Videncenter for Uddannelses- og Erhvervsvejledning.
- Mann, A. (2012). Work experience: Impact and delivery - insights from evidence. Education and employers Taskforce. https://www.educationandemployers.org/wp-content/uploads/2014/06/work_experience_report__april_2012_.pdf

Vejledning og mentorskab

Mann, A., & Dawkins, J. (2014). Employer engagement in education: literature review. CfBT Education Trust. <https://www.educationandemployers.org/wp-content/uploads/2014/06/r-employer-engagement-literature-review-2014.pdf>

Markard, M., Holzkamp, K., & Dreier, O. (2004). Praksisportræt: en guide til analyse af psykologpraksis. *Nordiske Udkast*, 32(2), 5-22.

Mørck, L. L. (1995). Praksisforskning som metode, teori og praksis. *Udkast*, (1), 34-78.

Mørck, L.L. (2003). Læring fra en marginal position blandt tømrerlæringerne med etnisk minoritetsbaggrund. In *Praktikkens læringslandskab - at lære gennem arbejde* (pp. 173-184). Akademisk Forlag.

Nielsen, K. & Kvale, S. (1999). Mesterlære som aktuel læringsform. In *Mesterlære - læring som social praksis* (pp. 11-34). Hans Reitzels Forlag.

Nistrup, U. & Larsen, J. (2015). Talentudvikling - hvorfor det, og hvad er talent? In *Nye vinkler på erhvervspædagogik* (pp. 127-161). Systime.

Plant, P. (2020). Arbejdets spejl - erhvervspraktikkens didaktik. In *Vejledningsdidaktik* (pp. 32-53). Frydenlund.

Pless, M., & Katznelson, N. (2005). Niende klasse og hvad så? En midtvejsrapport om unges uddannelsesvalg og overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse og arbejde. Center for Ungdomsforskning, Learning Lab Denmark, Danmarks Pædagogiske Universitet. <http://www.cefu.dk/media/56473/niendeklasseoghvadsaa.pdf>

Shilling, C. (1987). Work-Experience as a Contradictory Practice. *British Journal of Sociology of Education*, 8(4), 407-423.

Skovhus, R. B. (2018). *Vejledning - Valg og læring*. Trykværket.

Tanggaard, L. (2003). *Læring og identitet*. Aalborg Universitetsforlag.

Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2010). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. In *Kvalitative metoder* (1st ed., pp. 29-53). Hans Reitzels Forlag.

Tanggaard, L., & Szulevicz, T. (2013). Sociale læreprocesser som analytisk begreb. *Psyke Og Logos*, 34, 69-82.

Thomsen, R. (2009). *Vejledning i fællesskaber. Karrierevejledning fra et deltagerperspektiv* (1st ed.). Valby: Schultz.

Vejledning og mentorskab

Undervisningsministeriet (2007). Ny mesterlære - sådan gør man. Undervisningsministeriets håndbogsserie, 7.

Wilbrandt, J. (2003). Lærlinge i bevægelse - mellem skole og virksomhed og fra lærling til svend. In Praktikkens læringslandskab - at lære gennem arbejde (pp. 201-216). Akademisk Forlag.

Aarkrog, V. (2003). Læring i detailhandel. In Praktikkens læringslandskab - at lære gennem arbejde (pp. 43-54). Akademisk Forlag.